

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет інформаційних технологій та управління
(назва інституту, факультету, коледжу)

Кафедра фінансів та економіки
(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

(Жильцов О.Б.)
09 2019р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня *першого* Бакалаврський
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 072.00.01 "Фінанси і кредит"
(шифр і назва освітньої програми)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1026/19
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 19 р.

Київ – 2019

Розробники:

Обушний Сергій Миколайович доцент кафедри фінансів та економіки факультету Інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Обушний Сергій Миколайович доцент кафедри фінансів та економіки факультету Інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фінансів та економіки

Протокол від 30. 08.2018 р. № 1

Завідувач кафедри (підпис) Рамський А.Ю.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми *072.00.01 Фінанси і кредит*)

30. 08.2018 р.

Керівник освітньої програми (підпис) Васечко Л.І.

Робочу програму перевірено

__ . __ . 20__ р.

Заступник директора/декана (підпис) Мельник І.Ю.

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. (підпис) Рамський А.Ю. (ПІБ), «29» 08 2019 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна циклу фундаментальної підготовки. Формування спеціальних (загальних, фахових) компетенцій
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	6/180
<i>Курс</i>	4
<i>Семестр</i>	7
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	5
<i>Обсяг кредитів</i>	6
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	180
<i>Аудиторні</i>	70 (36 л/34 с)
<i>Модульний контроль</i>	10
<i>Семестровий контроль</i>	30
<i>Самостійна робота</i>	70
<i>Форма семестрового контролю</i>	іспит

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета - формування у студентів цілісної системи теоретичних та практичних знань щодо управління фінансовими ресурсами підприємств і організацій різних форм власності, формування фінансової стратегії, оцінювання вартості капіталу, управління фінансовими ризиками.

Завданнями курсу «Фінансовий менеджмент» є:

- засвоєння методик оптимального використання фінансових ресурсів;
- набуття навичок управління грошовими потоками;
- формування умінь застосовувати системні підходи до управління активами, прибутком, інвестиціями;
- засвоєння методик визначення вартості капіталу, оптимізації його структури;
- формування умінь правильно оцінювати фінансові ризики і застосовувати інструменти антикризового управління підприємством.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

мету і завдання, стратегію і тактику фінансового менеджменту; функції і принципи фінансового менеджменту; необхідність і значення обліку часових факторів при прогнозуванні фінансових потоків; основні підходи до управління прибутком; структуру капіталу підприємства; показники, що характеризують стан капіталу; сутність і основні напрямки фінансового управління інвестиційною діяльністю; основні методи фінансового прогнозування і планування; поняття та основні підходи до проведення фінансової санації з позиції ефективного фінансового управління.

уміти:

приймати стратегічні і тактичні рішення в галузі фінансового менеджменту, що враховують вартість грошей у часі; управляти активами і пасивами підприємства, управляти прибутком від різних видів фінансово-господарської діяльності; оцінювати вартість капіталу від різних джерел; управляти розміщенням оборотного капіталу, дебіторською заборгованістю; управляти грошовим потоками, реальними і фінансовими інвестиціями; оцінювати фінансові результати діяльності підприємства; здійснювати антикризове управління фінансами підприємств.

Загальні компетентності

- ЗК-1** *Комплексне розв'язання проблем:* розуміння поставленої задачі; здатність проникати в суть явища, проблеми, завдання, виявляти характерні ознаки, суттєві риси та взаємозв'язки, проводити аналогії, узагальнювати; володіння системним, цілісним підходом до аналізу й оцінки ситуації та вирішення проблеми
- ЗК-2** *Креативність та гнучкість мислення:* здатність породжувати нових ідей, придумувати та знаходити нетрадиційні рішення, набуття гнучкості мислення, відкритого для застосування набутих економічних знань для вирішення стратегічних та поточних завдань економічного розвитку підприємства, а також для застосування набутих економічних знань у повсякденному житті.
- ЗК-3** *Управлінські навички:* спроможність організувати власну діяльність та ефективно управляти часом; здатність здійснювати лідерські функції в колективі задля досягнення спільної мети; здатність розробляти та управляти проектами, ставити цілі, приймати і втілювати рішення.
- ЗК-6** *Орієнтація на високий результат:* внутрішня потреба виконувати роботу якісно; здатність планувати етапи та хід виконуваної роботи, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, представляти результати роботи й обґрунтовувати запропоновані рішення на сучасному науково-технічному й професійному рівні.
- ЗК-8** *Громадянська позиція:* розуміння закономірностей суспільно-політичного, культурного та економічного розвитку України у світовому співтоваристві, усвідомлення своєї професійної, соціальної, громадянської ролі у цих процесах; усвідомлення особистої відповідальності за колектив, до якого належиш, долю своєї країни.

Фахові компетентності спеціальності

- ФК-1** *Глибокі професійні знання:* здатність продемонструвати знання особливостей поведінки підприємства як виробничо-ринкової системи на ринку, характер зміни параметрів виробничої функції у короткостроковому та довгостроковому періодах; вміння прогнозувати на основі стандартних теоретичних і економетричних моделей поведінку економічних агентів, розвиток економічних процесів і явищ на мікро- і макрорівні.
- ФК-5** *Обчислювальна культура:* володіння сучасними методами збору, обробки та аналізу економічних і соціальних даних; сучасними методиками розрахунку та аналізу соціально-економічних показників, що характеризують економічні процеси та явища на мікро- і макрорівнях.
- ФК-6** *Культура економіки:* здатність пояснити широкий діапазон фінансово-економічних процесів, які відбуваються на підприємстві та в країні.
- ФК-7** *Здатність до навчання та дослідницькі навички:* здатність до самонавчання та самовдосконалення; викладання фінансових дисциплін у навчальних закладах; спроможність обґрунтовувати тематику і плани (проекти) наукових досліджень; здатність до проведення наукових досліджень.

Програмні результати навчання

Знання та розуміння

- ПРН-3-2** закономірностей функціонування сучасної економіки на макро- та мікрорівні; здатність виявляти тенденції зміни соціально-економічних показників.
- ПРН-3-3** особливостей фінансової діяльності та внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин підприємств; принципів і методів фінансового аналізу та фінансового планування на підприємствах.
- ПРН-3-4** бухгалтерського обліку, порядку складання фінансової звітності, аналізу господарської діяльності, аудиту, вітчизняних та міжнародних стандартів фінансової звітності.

ПРН-3-5 основ організації банківської справи, банківських операцій (в тому числі біржових та валютних) та їх проведення

Застосування знань та розуміння

ПРН-У-4 виявлення і розуміння змін, які відбуваються на фінансових ринках

ПРН-У-7 здійснення операцій на фондовому ринку, інвестицій у цінні папери, трастових, лізингових, факторингових та фінансових операцій з іпотекою

ПРН-У-8 здатність пояснити широкий діапазон фінансово-економічних процесів, які відбуваються на підприємстві та в країні.

ПРН-У-11 здатність розробляти оптимальну структуру інвестиційного портфеля.

ПРН-У-15 здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички у сфері державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, міжнародних фінансів та фінансового ринку для прийняття оптимальних управлінських рішень у сфері фінансів і кредиту

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	мк	інд	сп	
1	2	3	4	5	6	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ						
Основи фінансового менеджменту	4	2				2
Економічне середовище фінансового менеджменту	8	2	2			4
Фінансові ринки та інститути	8	2	2			4
Модульна контрольна	2			2		
Разом за змістовим модулем 1	22	6	4	2		10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ						
Оборотний капітал	8	2	2			4
Управління оборотним капіталом	8	2	2			4
Фінансування оборотного капіталу	8	2	2			4
Модульна контрольна	2			2		
Разом за змістовим модулем 2	26	6	6	2		12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙ						
Оцінка інвестицій	8	2	2			4
Методи оцінки інвестицій	8	2	2			4
Прийняття інвестиційних рішень	8	2	2			4
Особливі інвестиційні рішення	8	2	2			4
Модульна контрольна	2			2		
Разом за змістовим модулем 3	34	8	8	2		16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТА ВАРТІСТЬ КАПІТАЛУ						
Фінансові ресурси	8	2	2			4
Дивідендна політика	8	2	2			4
Вартість капіталу	8	2	2			4
Структура капіталу	8	2	2			4
Модульна контрольна	2			2		
Разом за змістовим модулем 4	34	8	8	2		16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. ОЦІНКА БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ						
Оцінка бізнесу	8	2	2			4
Ефективність ринку	8	2	2			4
Валютний ризик	8	2	2			4
Процентний ризик	8	2	2			4
Модульна контрольна	2			2		
Разом за змістовим модулем 5	34	8	8	2		16
ІСПИТ	30					
Усього годин	180	36	34	10		70

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕМА 1. Основи фінансового менеджменту

Сутність поняття «фінансовий менеджмент», його характеристики та складові, історія розвитку та еволюція підходів до управління фінансами, наводиться характеристика основних етапів розвитку фінансового менеджменту.

Мета та завдання фінансового менеджменту на підприємстві, розкриваються основні функції фінансового менеджменту як управлінської системи та спеціальної галузі управління підприємством.

ТЕМА 2. Економічне середовище фінансового менеджменту

Основні положення макроекономічної політики. Мікроекономіка, макроекономіка та економічна політика. Економічна політика та цілі. Конфлікти в цілях та інструментах політики.

Фіскальна політика. Фіскальна політика та управління попитом. Фіскальна політика та бізнес.

Грошова та процентна політика. Роль та цілі грошово-кредитної політики. Цілі грошово-кредитної політики. Грошова пропозиція як мета монетарної політики. Відсоткові ставки як ціль для монетарної політики. Політика та процентна ставка.

Курси валют. Фактори, що впливають на обмінний курс валюти. Наслідки курсової політики. Фіксовані валютні курси. Плаваючі обмінні курси. Європейський економічний та валютний союз. Курси валют та бізнес.

Конкурентна політика. Регулювання та ринкова недостатність. Типи регулювання. Політика конкуренції в Україні. Монополії та злиття. Обмежувальна практика. Європейська політика конкуренції. Дерегуляція. Приватизація.

Державна допомога для бізнесу. Офіційні схеми допомоги. Ініціатива підприємництва.

Регулювання корпоративного управління. Вплив вимог корпоративного управління на бізнес.

ТЕМА 3. Фінансові ринки та інститути

Фінансові посередники. Фінансове посередництво. Переваги фінансового посередництва.

Грошові ринки та ринки капіталу. Грошові ринки. Ринки капіталу. Інституційні інвестори. Учасники ринку капіталу.

Міжнародні ринки грошових коштів та капіталу. Євровалютні ринки. Міжнародні ринки капіталу.

Відсоткові ставки та норми прибутку. Характеристики процентних ставок. Компроміс ризику-доходності. Зворотний розрив пропозиції. Процентні ставки та необхідні відсоткові ставки акціонерів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

ТЕМА 4. Оборотний капітал

Сутність оборотного капіталу. Особливості оборотного капіталу для різних підприємств. Завдання оборотного капіталу. Роль управління оборотним капіталом. Грошовий операційний цикл.

Коефіцієнти ліквідності. Поточна ліквідність. Швидка ліквідність. Термін сплати дебіторської заборгованості. Період обігу товарно-матеріальних цінностей. Період оплати кредиторської заборгованості. Відношення продажів / чистого оборотного капіталу. Потреба в коштах для інвестування в поточні активи. Обсяги оборотних коштів різних видів бізнесу. Надмірна капіталізація та оборотний капітал. Овертрейдинг.

ТЕМА 5. Управління оборотним капіталом

Управління запасами. Основна формула EOQ. Невизначеність у попиті та строки виконання: система рівня повторного замовлення. Максимальний і буферний рівень інвентаризації безпеки. Ефект знижок. Закупівлі в режимі реального часу (JIT).

Управління дебіторською заборгованістю. Загальний кредит. Вплив на прибуток від продовження кредиту. Кредитна політика контролю. Оцінка кредитоспроможності. Керування дебіторською заборгованістю: контроль загальної суми кредиту, збільшення суми кредиту. Стягнення сум кредиту. Оцінка вартості (витрат) знижки за дострокову (своєчасну) виплату. Процентні витрати на надання знижки за дострокове погашення. Ризик безнадійних боргів. Факторинг: аспекти факторингу, переваги факторингу. Дисконтування рахунків-фактур. Управління іноземною дебіторською заборгованістю: зниження інвестицій в іноземну дебіторську заборгованість, зниження ризику поганого боргу, експортний факторинг, документарні кредити, контртрейдинг, експортне кредитне страхування, дебіторська заборгованість за кордоном; загальна політика.

Управління кредиторською заборгованістю. Управління торговельною кредиторською заборгованістю: торговельний кредит, вартість втрачених ранніх знижок платежу. Керування іноземною кредитною заборгованістю.

ТЕМА 6. Фінансування оборотного капіталу

Управління готівкою. Чому організації проводять готівку? Проблеми грошового потоку.

Прогноз руху грошових потоків. Принцип корисності прогнозів грошових потоків. Що слід включити в прогноз грошових потоків. Прогноз грошових потоків та початкова звітність про фінансовий стан. Методи зменшення дефіциту готівки. Відхилення від очікуваних грошових потоків.

Управління грошовими коштами. Централізація фінансового відділу.

Моделі управління грошовими коштами. Модель Баумоля. Модель Міллера-Орра.

Інвестиції в надлишок грошових коштів. Короткострокові інвестиції. Короткострокові депозити. Короткострокові боргові інструменти. Депозитні сертифікати. Казначейські векселі.

Стратегії фінансування оборотного капіталу. Потреба в оборотному капіталі. Рівень оборотного капіталу: консервативний підхід, агресивний підхід, помірний підхід. Постійні та змінні поточні активи. Фінансування оборотного капіталу. Інші фактори.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙ

ТЕМА 7. Оцінка інвестицій

Інвестування. Довгострокові інвестиції та інвестиції в оборотні кошти. Інвестиції в комерційний сектор. Інвестиції в неприбуткові організації.

Процес складання бюджету. Створення капітальних бюджетів. Процес прийняття інвестиційних рішень. Виникнення пропозицій. Перевірка проектів. Аналіз та прийняття рішень: фінансовий аналіз, якісні проблеми, прийняття / не прийняття рішення. Моніторинг прогресу проекту.

Релевантні грошові потоки. Релевантні грошові потоки в інвестиційних оцінках: вартість можливостей, оподаткування, залишкова вартість, оборотний капітал. Інші релевантні витрати. Суттєві переваги інвестицій. Види вигод.

Період окупності. Недоліки методу окупності. Переваги методу окупності

Рентабельність використаного капіталу. ROCE та порівняння взаємовиключних проектів. Недоліки методу ROCE оцінки капітальних інвестицій

ТЕМА 8. Методи оцінки інвестицій

Дисконтований рух грошових коштів. Компаудування. Дисконтування. Вартість капіталу.

Метод чистої приведеної вартості. Терміни руху грошових коштів: припущення, що використовуються в DCF. Дисконтні таблиці для PV у розмірі \$1. Аннуїтетні таблиці. Річні потоки грошових коштів на безстроковій основі. NPV та максимізація багатства акціонерів.

Внутрішня ставка доходу.

Порівняння NPV та IRR. Переваги та недоліки методу IRR. Неконвенційні грошові потоки. Взаємовиключні проекти. Припущення щодо реінвестування.

Оцінка методів DCF оцінки проектів. Переваги методів DCF. Проблеми методів DCF. Використання методів оцінки на практиці.

ТЕМА 9. Прийняття інвестиційних рішень

Врахування інфляції. Використання реальної або номінальної ставки. Переваги і недоліки використання реальних цінностей та реальної норми прибутку: витрати та вигоди, які впливають на різні ставки. Інфляція. Очікування інфляції та наслідків інфляції. Цінності грошей у середині та кінці року.

Врахування оподаткування. Податкова амортизація. Оподаткування. Податки та DCF.

Планування NPV. Обіговий капітал.

Ризик та невизначеність. Аналіз чутливості. Еквівалентний підхід до визначеності. Аналіз ймовірності.

Інші методи адаптації ризиків. Імітаційна модель. Скоригована окупність. Ставки знижок, скориговані на ризик.

ТЕМА 10. Особливі інвестиційні рішення

Рішення: купувати або взяти в лізинг. Характер лізингу. Операційний лізинг. Фінансовий лізинг. Продаж і лізинговий платіж. Переваги лізингу. Рішення: купувати або взяти в лізинг. Позиція лізингодавця.

Рішення щодо заміни активів. Еквівалентний річний метод витрат. Еквівалентна річна вигода.

Розподіл капіталу. Нормалізація м'якого та жорсткого капіталу. Обмеження капіталу. Однорічні норми капіталу. Відкладення проектів. Однорічне нормування з недіючими проектами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТА ВАРТІСТЬ КАПІТАЛУ

ТЕМА 11. Фінансові ресурси

Короткострокові джерела фінансування. Овердрафт. Овердрафт та операційний цикл. Короткострокові кредити. Комерційний кредит. Лізинг.

Боргове фінансування. Причини звернення за кредитними коштами. Джерела боргового фінансування. Фактори, що впливають на вибір боргового фінансування. Облігації. Дисконтні облігації. Облігації з нульовим купоном. Конвертовані облігації. Погашення облігацій. Податкові пільги на відсотки по кредиту.

Венчурний капітал. Венчурні фонди. Пошук венчурного капіталу.

Часткове фінансування. Звичайні акції. Витрати на випуск акцій на фондовому ринку.

ТЕМА 12. Дивідендна політика

Внутрішні джерела фінансування. Нерозподілений прибуток. Переваги та недоліки використання нерозподіленого прибутку.

Дивідендна політика. Дивідендні платежі. Фактори впливу на дивідендну політику. Теорії дивідендної політики. Викуп акцій. Переваги схеми зворотного викупу акцій. Недоліки схеми зворотного викупу акцій.

ТЕМА 13. Вартість капіталу

Вартість капіталу. Аспекти вартості капіталу. Вартість капіталу як альтернатива фінансових витрат. Вартість капіталу і ризик. Відносні витрати джерел фінансування.

Моделі зростання дивідендів. Вартість звичайних акцій. Модель оцінки дивідендів. Модель зростання дивідендів. Недоліки моделі зростання дивідендів.

Модель ціноутворення капітальних активів (CAPM). Систематичний і несистематичний ризик. Систематичний і несистематичний ризик: наслідки для інвестицій. Систематичний ризик і CAPM. Ринковий ризик і прибутковість. Ризик і прибутковість від індивідуальної безпеки. Премія за ризик акціонерного капіталу. CAPM формула. Проблеми з застосуванням CAPM на практиці. Дивіденди і CAPM.

Вартість боргу. Вартість позикового капіталу. Неоплачений позиковий капітал. Погашення позикового капіталу. Позиковий капітал та оподаткування. Вартість боргу з плаваючою ставкою. Вартість банківського боргу. Вартість конвертованого боргу. Вартість привілейованих акцій.

Середньозважена вартість капіталу. Обчислення ставки дисконтування. Загальна формула для WACC. Зважування. Гранична вартість капіталу.

ТЕМА 14. Структура капіталу

Теорії структури капіталу. Традиційна точка зору. Чистий операційний дохід. Недосконалість ринку. Витрати на банкрутство. Агентські витрати. Податкові витрати. теорія ієрархії. Обмеження теорії ієрархії.

Вплив вартості капіталу на інвестиції. Вартість компанії та вартість капіталу компанії. Використання WACC в оцінці інвестицій. Аргументи проти використання WACC. Використання CAPM в оцінці інвестицій. Обмеження використання CAPM при прийнятті інвестиційних рішень.

Лeverидж. Фінансовий ризик. Фінансовий важіль. Коефіцієнт покриття відсотків. Коефіцієнт платоспроможності. Фінансовий стан компанії. Оптимальна структура капіталу.

Вплив на акціонерну власність. Чистий прибуток на акцію. Норма прибутку на акцію. Покриття дивідендів. Дивідендний дохід.

Фінансування середнього та малого бізнесу. Проблеми фінансування МСБ в Україні. Джерела фінансування для малих і середніх підприємств. Структура капіталу. Державна підтримка МСБ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. ОЦІНКА БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

ТЕМА 15. Оцінка бізнесу

Характер і мета оцінки бізнесу. Інформаційні вимоги оцінки. Ринкова капіталізація.

Основи оцінки активів. Метод чистих активів оцінки акцій. Вибір бази оцінки. Використання чистих активів.

Дохід на основі оцінки. P / E співвідношення. Проблеми з використанням P / E коефіцієнтів. Рекомендації щодо P/E співвідношення на основі оцінки. Метод дохідності оцінки акцій.

Моделі оцінки, засновані на русі грошових коштів. Модель оцінки дивідендів. Модель зростання дивідендів. Припущення моделі дивідендів. Оцінка дисконтованого грошового потоку. Вибір відповідної вартості капіталу.

Вартість боргу. Боргові розрахунки. Безнадійні борги. Погашення боргу. Конвертований борг. Привілейовані акції.

ТЕМА 16. Ефективність ринку

Поняття ефективності ринку. Визначення ефективності. Особливості ефективних ринків. Вплив ефективності на ціну акції. Ступені ефективності ринку. Наслідки теорії ефективного ринку для фінансового менеджера.

Оцінка акцій. Фундаментальна теорія вартості акцій. Конкурентоспроможність і ліквідність акцій. Недосконалість ринку та аномальні ціноутворення. Ринкова капіталізація. Поведінкові фінанси.

ТЕМА 17. Валютний ризик

Курси валют. Причини коливань обмінного курсу. Попит та пропозиція на валюту. Валютний ризик. Економічний валютний ризик. Використання паритету процентної ставки для прогнозування майбутніх курсів. Ефект Фішера.

Ризик та управління ризиками. Валюта рахунку. Відповідність надходжень і виплат валютних платежів. Форвардні контракти

Валютні ф'ючерси. Переваги ф'ючерсів для хеджування ризиків. Недоліки ф'ючерсів. Переваги валютних СВОПів.

Процентні ставки. Плаваючі процентні ставки та борг. Причини коливань процентних ставок. Часова структура процентних ставок.

ТЕМА 18. Процентний ризик

Процентні ставки. Ризик процентних ставок.

Причини коливань процентних ставок. Структура процентних ставок. Загальний рівень процентних ставок.

Управління процентним ризиком.

Деривативи процентних ставок. Ф'ючерсні контракти. Процентні опціони.

5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійної роботи студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- робоча навчальна програма, складена за змістовими модулями;
- конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент»;
- пакет візуального супроводу дисципліни (ситуаційні вправи, діаграми, презентації тощо);
- електронний навчальний курс;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- навчальні посібники з дисципліни.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

6.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

6.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

6.3. Дистанційна підтримка дисципліни

Дистанційна підтримка дисципліни передбачена в формі розміщення додаткових завдань, тестів, питань для самостійної роботи, а також консультацій.

Порядок проведення консультацій регламентується розкладом, який формується відповідно до навчального плану. Така форма роботи передбачає можливість обміну інформацією з викладачами для підготовки самостійних завдань і опрацювання найбільш складних розділів курсу.

Дистанційні ресурси:

- електронне навчання Moodle (студенти отримують логін і пароль для доступу на відповідну сторінку);
- електронна пошта (групова або корпоративна пошта викладача).

7. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Фінансовий менеджмент» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ *методи письмового контролю:* реферат, есе, звіт, модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, екзамен.

➤ *комп'ютерного контролю:* тестові програми.

➤ *методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю і кількість балів за видами.

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	1	18	18
2.	Відвідування семінарських занять	1	17	17
3.	Робота на практичних заняттях (10 занять, але з розрахунку на можливість викладача опитати студентів – 13 відповідей по 10 балів)	10	13	130
4.	Модульні контрольні роботи	25	5	125
5.	Самостійна робота студентів	7	5	35
Підсумковий рейтинговий бал				325
Коефіцієнт переведення рейтингу в 60-бальну шкалу				5,42

7.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Підсумковий модульний контроль проводиться по закінченню кожного змістового модуля і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з конкретної теми (набору тем, циклу тощо). Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється у формі усного опитування або письмового експрес-контролю з використанням роздрукованих завдань або комп'ютерного тестування. Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу.

Критерії оцінювання знань студентів за модульну контрольну роботу

Кількість балів	Критерії оцінювання
22-25	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання
18-21	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
12-17	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
7-12	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-6	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

7.3. *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.*

Семестровий іспит (екзамен) – це письмова форма підсумкового контролюючого заходу в період заліково-екзаменаційної сесії. Під час екзамену перевіряється засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (знань, вмінь та навичок, що визначені у робочій програмі дисципліни) з окремої навчальної дисципліни за семестр. Оцінювання успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки (бал успішності) 60 балів.

Кількість балів, яку студент набрав під час вивчення дисципліни, оголошується на останньому семінарському занятті. Оцінка з дисципліни виставляється студентам, яким зараховані усі змістовні модулі. До кількості балів, яку студент набрав з дисципліни можуть додаватися заохочувальні бали за публікації наукових робіт, участь в наукових конференціях за профілем дисципліни тощо. Загальна кількість балів не може перевищувати 60 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни 40 балів студент отримує під час іспиту. Загальна кількість балів 100 балів:

Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

8. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Разом: 180 год., лекції - 36 год., семінари - 34 год., самостійна робота – 70 год., модульний контроль - 10 год., екзамен - 30 год.

Модулі	<i>Змістовий модуль I</i>			<i>Змістовий модуль II</i>			<i>Змістовий модуль III</i>				<i>Змістовий модуль IV</i>			<i>Змістовий модуль V</i>				
Назва модуля	ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ			УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ			ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙ				ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ТА ВАРТІСТЬ КАПІТАЛУ			ОЦІНКА БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ				
Кількість балів за модуль	57 балів			58 балів			70 балів				70 балів			70 балів				
Теми лекцій	Основи фінансового менеджменту	Економічне середовище фінансового менеджменту	Фінансові ринки та інститути	Оборотний капітал	Управління оборотним капіталом	Фінансування оборотного капіталу	Оцінка інвестицій	Методи оцінки інвестицій	Прийняття інвестиційних рішень	Особливі інвестиційні рішення	Фінансові ресурси	Дивідендна політика	Вартість капіталу	Структура капіталу	Оцінка бізнесу	Ефективність ринку	Валютний ризик	Процентний ризик
Теми семінарських занять	Економічне середовище фінансового менеджменту	Фінансові ринки та інститути	Оборотний капітал	Управління оборотним капіталом	Фінансування оборотного капіталу	Оцінка інвестицій	Методи оцінки інвестицій	Прийняття інвестиційних рішень	Особливі інвестиційні рішення	Фінансові ресурси	Дивідендна політика	Вартість капіталу	Структура капіталу	Оцінка бізнесу	Ефективність ринку	Валютний ризик	Процентний ризик	
Самостійна робота	7 балів			7 балів			7 балів				7 балів			7 балів				
Поточний контроль	МКР № 1 (25 балів)			МКР № 2 (25 балів)			МКР № 3 (25 балів)				МКР № 4 (25 балів)			МКР № 5 (25 балів)				
Сума за семестр	325, коефіцієнт переведення у 60-бальну шкалу 5,42																	
Підсумковий контроль	Екзамен - 40 балів																	

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учеб. курс / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 656 с.
2. Бригхэм Ю.Ф. Финансовый менеджмент: Экспресс-курс / Ю.Ф. Бригхэм. – СПб.: Питер, 2013. – 592 с.
3. Бригхем С. Основы финансового менеджменту: підручник переклад з англ. / С. Бригхем. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 800 с.
5. Ковалев В.В. Финансовый менеджмент. Теория и практика / В.В. Ковалев. – М.: Проспект, 2015. – 1104 с.
6. Лапіна І. С. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Лапіна І. С., Гончаренко О. М. та ін.; за заг. ред. І. С. Лапіної. – Одеса: Атлант, 2016 – 313 с.
7. Нестерова, С.В. Фінансовий менеджмент: практикум: навчальний посібник / С. В. Нестерова ; МДУ. - Київ : Кондор, 2018. - 267 с.
8. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.
9. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Шкільник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
10. Этрилл П. Финансовый менеджмент и управленческий учет для руководителей и бизнесменов / П. Этрилл. – М.: Альпина Паблишер, 2016. – 648 с.

Допоміжна література

11. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – 2-е изд., расш. и доп. – К.: Ника-Центр, 2002. – 752 с.
12. Бланк И.А. Управление активами / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 720 с.
13. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И. А. Бланк. – К.: НикаЦентр, Эльга, 2002. – 736 с.
14. Бланк И.А. Управление капиталом: учеб. курс / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 576 с. (Раздел 2, глава 5, с. 197-242).
15. Боди Зви, Мертон Роберт. Финансы: Учеб. пособие: Пер. с англ. – М.: Издат. дом «Вильямс», 2000. – 592 с.
16. Воронина М.В. Финансовый менеджмент: Учебник для бакалавров / М.В. Воронина. – М.: Дашков и К, 2016. – 400 с.
17. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 244 с.
18. Омельченко Л. С. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Омельченко. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 235 с.
19. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент : підручник / Н.М. Давиденко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - К. : Задруга, 2012. - 515 с.
20. Євтух О.Т. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2011. – 408 с.
21. Єрмошенко М.М. Фінансовий менеджмент: підручник / М. М. Єрмошенко, С.А. Єрохін, О.А. Кириченко – К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2011. – 506 с.
22. Крамаренко, Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна ; Дніпропетр. ун-т економіки та права. - 2-ге вид. - Київ: Центр учбової літератури, 2009. - 520 с.

23. Кузнецова С.А. Фінансовий менеджмент у схемах і таблицях: навч. посібник / С.А. Кузнецова ; Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля, 2011. - 178 с.
24. Лисенко Н.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Н.О.Лисенко, Н.Ю. Мельничук ; Європ. ун-т, Уман. філ. – Умань, 2012. – 233 с.
25. Момот Т.В. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / Т.В.Момот, В.О. Безугла. – К.: Центр навч. літ-ри, 2011. – 712 с.
26. Охотник С. И. Финансовый менеджмент: обучающий курс: от теории к практике / С. И. Охотник, Ю. А. Булгакова. –1-е изд. – Днепропетровск: Акцент ПП, 2016. – 769 с.
27. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. – Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. - Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2011. – 348 с.
28. Управління фінансами суб'єктів господарювання: Практикум: навч. посібник / А.П. Вожжов, С.В. Сорокіна, І.В. Колесова, Чікіта І.Б. та ін. – К.: Знання, 2014. – 324 с.
29. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О.М. Віленчук [та ін.]. – Житомир: ЖНАЕУ, 2014. – 478 с.
30. Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 344 с.